

TMMOB
HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI
SÜREKLİ TEKNİK VE BİLİMSEL KOMİSYONLAR
ÇALIŞTAYI

YENİDEN YAPILANDIRMA KONUSUNDA DÜŞÜNCELER

Gökşin SEYLAM

Erol KÖKTÜRK

**İzmit
25-26 Eylül 2004**

Harita ve Kadastro Mühendisleri Odasının "SÜREKLİ TEKNİK VE BİLİMSEL KOMİSYONLAR (STBK)" olarak bilinen komisyonlarının dayanağı, Odanın 22.-23. 02.1992 tarihlerinde yapılan 33. Genel Kurulu'nda kabul edilerek yürürlüğe konulan yönetmeliktir. Bu yönetmelikte "SÜREKLİ" sözcüğünün kullanılmadığı, "TEKNİK-BİLİMSEL KOMİSYONLAR (STBK)" adının yer aldığı görülmektedir.

Komisyonlar neden kurulmuştur? Bugün açısından ulaşılan sonuç nedir? Bu nedensellik çerçevesinde değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir.

Bu sunuŖun Ŗu ana baŖlıklarda hazırlanması dűŖűnűlműŖűr:

- ➔ Komisyonların Oda ۆrgűtlűlűđű içindeki yeri
- ➔ Komisyonların gruplanmaları ve yeniden yapılandırılması
- ➔ Komisyonların gۆrev tanımları
- ➔ Oda kapsamındaki diğer komisyonlarla iliŖkiler
- ➔ Komisyonların oluŖumu
- ➔ Komisyonların eŖgűdűmű
- ➔ Komisyonların iŖleyiŖi
- ➔ Komisyon űrűnlerinin kesinleŖtirilmesi
- ➔ Komisyonların bűtesi
- ➔ Komisyonların alıŖmalarının izlenmesi
- ➔ Yaptırımlar

Komisyonların Oda Örgütlülüğü İçindeki Yeri

Komisyonların dayanağı olan yönetmeliğin 1. maddesi olan "Amaç" maddesinde, "*Bu yönetmelik, mesleğimizin ihtisas alanlarına giren konulara ilişkin Odamızın görüş ve politikalarının oluşturulmasına temel katkıda bulunacak Teknik-Bilimsel Komisyonların (STBK) çalışmalarını düzenlemek amacıyla hazırlanmıştır,*" denilmektedir. Komisyonların kurulmasındaki amaç böyle tanımlanmaktadır.

Yönetmeliğin "İşleyiş"i düzenleyen 8. maddesinde, "*STBK'ların Oda Yönetim Kuruluna danışmanlık görevi yapmaları temel ilkedir. Oda Yönetim Kurulu STBK'ların karar ve önerilerini uygulamakta serbesttir.*" denilmektedir.

Bu nitelemeden, bu komisyonların "**katkıda bulunan**", dolayısıyla "**danışma nitelikli**" organlar olduğu sonucu çıkmaktadır. Bu niteleme, bu komisyonlardan beklentiyle ne kadar örtüşmektedir? Örtüşmüyorsa, Oda örgütlülüğü içinde komisyonların konumunu, etkilerini, belirleyiciliğini yeniden tanımlamak mı gerekir? Bu konum netleştirilmeden, sağlamlaştırılmadan komisyonları konuşmak doğru olmayacaktır.

Komisyonlar neden kurulmuşlardır? Komisyonların kurulmasındaki amaç gerçekleşmiş midir? Yoksa bu amaca ulaşamamış mıdır?

Komisyonların HKMO örgütlülüğü içinde "*bilgi üreten, proje üreten, eylem planı üreten, sektörel stratejiler yapan*" komisyonlar olarak algılanması mı, yoksa "*danışma organı*" olması mı istenmektedir? Ya da istenilen konularda görüş veren organlar olarak mı kalmalıdır?

Komisyonların Gruplanmaları ve Yeniden Yapılandırılması

Yapılan değerlendirmelerde bu komisyonların FIG'den esinlenerek kuruldukları dile getirilmektedir. FIG'in metinlerine bakıldığında, "FIG Nasıl Çalışıyor?" sorusunun altında 10 komisyon sayılmaktadır:

1. Mesleki Uygulamalar
2. Mesleki Eğitim
3. Mekansal Bilgilerin Yönetimi
4. Hidrografi
5. Konumlama ve Ölçme
6. Mühendislik Ölçmeleri
7. Kadastro ve Arazi Yönetimi
8. Mekan Planlama ve Gelişme
9. Deęerleme ve Taşınmaz Yönetimi
10. Yapı Ekonomisi ve Yönetimi

Bu yapılanmadan esinlendiği belirtilen bizim yönetmeliğimizde ise 13 komisyon sayılmıştır:

1. Mesleki uygulamalar, Örgütlenme ve Yasal Temeller
2. Mesleki öğretim ve Yayınlar
3. Arazi Bilgi Sistemleri ve Veri Standartları
4. Mühendislik Ölçmeleri
5. Jeodezi
6. Ölçme ve Dengeleme
7. Fotogrametri,
8. Kartografya
9. Kadastro
10. Kırsal ve Kentsel Arazi Düzenlenmesi
11. Taşınmazları Değerlendirme
12. Dış İlişkiler
13. Bilişim

FIG statüsünde kurulan komisyonların, başlangıçta FIG şablonuna uygun olarak kurulmadıkları anlaşılmaktadır. Var olan şablonun da, zaman içinde ülke koşulları karşısında gerçekçi olamadığı ortaya çıkmıştır. Bu nedenle şablonda ısrar etmek, komisyonların iyi işlememesinin nedenlerinden birisine dönüşmüştür.

Bu nedenle bu gruplanma ve adlandırma yeniden değerlendirilmelidir. Bu değerlendirme;

- ➔ Komisyonların birleştirilmesi
- ➔ Adlarının yeniden değerlendirilmesi

noktalarında yapılmalıdır.

Bu komisyonlardan bazıları Őu baŐlıklar altında birleŐtirilebilir:

- ➔ **KAMU ÖLÇMELERİ VE ARAZİ YÖNETİMİ KOMİSYONU= 9+10+11**
Numaralı Komisyonlar
- ➔ **ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME KOMİSYONU= 4+6** Numaralı
Komisyonlar
- ➔ **COĐRAFI BİLGİ SİSTEMLERİ (YA DA MEKANSAL BİLGİ SİSTEMLERİ)= 3+13** Numaralı Komisyonlar

İsim deĐiŐiklikleri Őöyle düşünülebilir:

- ➔ **JEODEZİ VE ÜLKE TEMEL AĐLARI= 5** Numaralı Komisyon
- ➔ **FOTOGRAMETRİ VE UZAKTAN ALGILAMA KOMİSYONU= 7**
Numaralı Komisyon
- ➔ **ULUSLARARASI İLİŞKİLER KOMİSYONU= 12** Numaralı Komisyon

Aslında Dış İlişkiler Komisyonunun bu yönetmelik kapsamından, dolayısıyla var olan statüden çıkarılması, ayrı bir düzenleme ile, doğrudan Oda Yönetimine bağlı bir "Uluslararası İlişkiler Komisyonu"na dönüştürülmesi daha doğrudur. Bu yapılırken de, komisyonun

- En azından kıtalardan
- Belli ülkelerden
- Belli uluslararası kuruluşlardan

sorumlu, buralardaki gelişmeleri sürekli izleyen ve buralarla sürekli ilişki içinde olan bir komisyon olarak yapılandırılması da doğru olacaktır.

Daha da dođrusu, bu birim HKMO'nun

"Uluslararası İlişkiler Masası"

olarak tasarlanmalı, yapılandırılmalı ve çalışmalıdır...

Komisyonların Görev Tanımları

Yönetmeliğin 12. maddesinde SBTK'ların görevleri tanımlanmaktadır. Bu görevler şunlardır:

- a) Çalışma alanlarına giren konularda ülkemizde ve dünyadaki gelişmeleri izlemek, mesleki sorunları ve çözüme ilişkin görüşlerini gerektiğinde Oda Yönetim Kuruluna bildirmek,
- b) Oda Yönetim Kurulu tarafından istenmesi durumunda çalışma alanları ile ilgili konuları inceleyerek açıklayıcı ve irdeleyici raporlar vermek,
- c) İlgili kurum ve kuruluşlar ile de işbirliği yaparak konferans, panel, açık oturum, seminer ya da sempozyumlar düzenlemek,
- d) Oda Yayın organı olan Harita ve Kadastro Mühendisliği Dergisi'nde çalışma alanları ile ilgili yayınları teşvik etmek ve Yayın Kurulunca incelenmesi istenen yazılar hakkında görüşlerini bildirerek yayın danışmanlığını yapmak,
- e) FIG ve bu birliğin komisyonları ile gerekli bağlantıyı sağlamak, bunların düzenledikleri toplantılara gerektiğinde Oda adına katılmak.
- f) Kurultaylara hazırlanmak ve çalışma alanlarına giren konularda ülkemizde ve dünyadaki gelişmeleri açıklayan raporlar sunmak.
- g) Kurultayların sonunda ilgi alanlarına giren konularda kurultay çalışmalarına ilişkin değerlendirme sonuçlarını içeren raporlarını Oda Yönetim Kuruluna vermek.

Bu görev tanımının da yeniden değerlendirilmesinde yarar vardır.

Oda Kapsamındaki Diğer Komisyonlarla İlişkiler

Odamız birimlerinde ve üst birim olarak TMMOB'de her genel kurul sonrası komisyonlar kurulmaktadır. Bu komisyonların oluşumu belli kurallara bağlanmadığından, değişik isimlerde ve amaçlarda komisyonlar oluşabilmiştir.

Bu da işlememeye, ya da işleyişte dağınıklıklara yol açmaktadır. Şubelerin yerel özelliklerini gözeterek komisyonların desteklenmesi gerekmektedir birlikte, genel nitelikli yapılanmada STBK bağlamındaki yapılanmanın gözetilmesi de değerlendirilmesi gereken konulardan birisidir.

Şubelerdeki ve TMMOB bünyesindeki komisyonlarla ilişkilene nasıl olacaktır?

Bu konuda, TMMOB 38. Genel Kurulu'nda kabul edilen "TMMOB MESLEK DALI ANA KOMİSYONLARI KURULUŞ VE ÇALIŞMA YÖNETMELİĞİ" ile yapılan düzenlemeler, olasılıkla bu dağınıklıkları önlemek için düşünülmüştür. O nedenle yeni komisyon yapılanmalarında bu yönetmeliği de göz önüne almak gerekmektedir.

Bu konuda, TMMOB 38. Genel Kurulu'nda kabul edilen "TMMOB MESLEK DALI ANA KOMİSYONLARI KURULUŞ VE ÇALIŞMA YÖNETMELİĞİ" ile yapılan düzenlemeler, olasılıkla bu dağınıklıkları önlemek için düşünülmüştür. O nedenle yeni komisyon yapılanmalarında bu yönetmeliği de göz önüne almak gerekmektedir.

Komisyonların Oluşumu

Komisyonlar, yönetmeliğin 4. maddesine göre, Oda Yönetim Kurulu tarafından "görevlendirilen" bir başkan tarafından yönetilmektedirler. Komisyon başkanı da komisyon üyelerini belirlemekte ve komisyonlar böyle oluşmaktadır. Komisyonların oluşumu ile ilgili başka bir kural konulmamıştır. Örneğin, komisyonun oluşturulması konusunda bir zaman konulmuş değildir. Komisyonların en az ve en çok kaç üye ile kurulmalıdır? Bu belli değildir. Bu nedenle var olan yapı, komisyonları, görevlendirilen başkana bağımlı kılmaktadır.

Komisyonların oluşumu konusunu, "işleyiş" konusuyla birlikte düşünmekte yarar vardır.

Yaşanan deneyimler göstermektedir ki, sektörde kendi alanlarında üretim yapan ve düşünce geliştiren meslektaşlarımız ilgili komisyonlarda bir araya getirilememektedirler. Bu nedenle komisyon oluşumlarının yeniden değerlendirilmesi doğru olacaktır.

Öte yandan bazı soruların karşılığı ise belli değildir: Oda yaşamı içinde komisyon başkanının yeri nedir? Oda genel kurullarının doğal delegeesi midir? Teknik kurultaylara doğal olarak katılır mı? Harcama yapma yetkisi ve sınırları nelerdir? Bu ve başka soruların da açıklığa kavuşturulması gerekir.

Delegelik konusunda, gerekiyorsa tüzük değişikliğine gidilebilir. Kanımızca, komisyon başkanlığı zorlaştırılmalı, yetkileri ve yükümlülükleri ise ağırlaştırılmalıdır.

Öte yandan komisyon başkanının görev dönemi FIG kongrelerine bağımlı kılınmıştır. Yönetmeliğin amaç maddesinde FIG'le bir ilişkilene kurulmamışken, başkanların görev sürelerinin FIG takvimine bağımlı kılınması da tutarlı görülmemektedir.

Komisyonların Eşgüdümü

STBK çalışmalarının eşgüdümü, 12 yıldır uygulanmayan 10. madde ile düzenlenmiştir. Buna göre, "*STBK çalışmalarının eşgüdümü, Oda Yönetim Kurulu tarafından görevlendirilen Genel Sekreterce sağlanır. Genel Sekreter ayrıca STBK'lar ile uluslararası mesleki birlik ya da bunların komisyonları arasındaki ilişkilerin ve uluslararası mesleki birlik ya da komisyonlarda görevli delegelerin çalışmalarının düzenlenmesinden sorumludur.*"

Öncelikle buradaki "genel sekreter" nitelemesinin uygun olmadığını belirtmek gerekir. Bunun yerine "**Genel Eşgüdüm**cü" nitelemesi daha doğru düşmektedir.

Genel eşgüdümci kim olabilir, kim olmalıdır? Bu son zamanlarda STBK tartışmalarının önemli bir başlığıdır. Bu görevi üstlenecek olan meslektaşın nitelikleri konusunda değişik değerlendirmeler yapılmaktadır. Kuşkusuz, nitelikler, kendisinden beklenen görevlerle ilgilidir.

Genel Eşgüdümçü,

- ➔ Komisyonların oluşumu ve işleyişi
- ➔ Komisyon programlarının oluşturulması
- ➔ Komisyonların bütçelerinin oluşturulması
- ➔ Komisyon çalışmalarının izlenmesi
- ➔ Komisyon ürünlerinin değerlendirilmesi

konularında komisyonlar arasında ve komisyonlarla Oda Yönetimi arasında köprü kuran kişidir. Bu anlamda dışarıya karşı işlevi olan birisi olarak düşünülmemelidir.

Böyle olunca da, **Genel Eşgüdümçü**, en yalın biçimiyle,

- ➔ Proje tekniklerini, yönetme-yönlendirme-izleme tekniklerini bilen
- ➔ Eşgüdüm becerisi olan
- ➔ İletişim yetenekleri gelişmiş
- ➔ Saygın ve toparlayıcı
- ➔ Dokümante edici ve değerlendirci

bir meslektaş olmalıdır. Nitelikler kurallaştırılırken, "abartılı nitelik tanımlamalarından" kaçınılması yararlı görülmektedir.

Bugüne kadar bu konuda gereğinin yapılmamış olması, komisyonları HKMO Genel Başkanına ya da Genel Sekreterine bağımlı bir işleyiş içinde olmaya zorlamıştır. Komisyonlar arası eşgüdüm ise hep eksik kalmıştır.

Sözü edilen özellikleri taşıyacak bir meslektaşımızın bu göreve getirilmesi biçimi de önemlidir. Oda Yönetim Kurulu'nun ataması yerine, Komisyon Başkanlarının önermesi yolu da düşünülmelidir.

Kuşkusuz "Eşgüdümçü"nün "yetki" ve "sorumluluk" tanımları da netleştirilmelidir. Bu düşünülürken, Şubelerde ve TMMOB bünyesindeki komisyonlarla ilişki, eşgüdüm ve ortak çalışmanın da "Genel Eşgüdümçü" ile "Oda Genel Sekreteri" işbirliği içinde gerçekleşmesi gerekecektir.

Eşgüdümün kurumsallaşması için, "STBK Başkanlar Kurulu" gibi bir organın tanımlanması ve yıllık toplantı periyotlarının yeni düzenlemelerde tanımlanması yerinde olacaktır.

Komisyonların İşleyişi

Komisyonların işleyişi, üzerinde en çok durulması gereken konuların başında gelmektedir. Çünkü konunun çalıştayda ele alınmasının temel gerekçesi de, "bunların istenilen biçimde işlememiş" olmalarıdır.

"İşleyiş" konusu, yönetmeliğin 8. maddesinde düzenlenmiştir:
"STBK'ların Oda Yönetim Kuruluna danışmanlık görevi yapmaları temel ilkedir. Oda Yönetim Kurulu STBK'ların karar ve önerilerini uygulamakta serbesttir."

Bu yaklaşımın, aslında, "Amaç" maddesiyle ilişkili olarak değerlendirilmesi gerekir. Komisyonlar, oluşacak, bir bütçe kullanacak, ürünler ortaya koyacak, ama bunlar dikkate ya alınacak ya da alınmayacak... Bu, üzerinde düşünülmesi gereken, tartışılması gereken bir düzenlemedir.

İşleyiş denilince,

- ➔ Görev dönemi ile ilgili çalışma programı ve öncelikler (Neler yapılacak?)
- ➔ Bu programın gerçekleştirilmesi yöntemleri ve araçları (Nasıl yapılacak?)
- ➔ Amaçları gerçekleştirme takvimi (Ne zaman?)
- ➔ Ortaya çıkan ürünlerin değerlendirilmesi biçimleri (Neden yapılacak?)
- ➔ Kullanılacak bütçeler (Neyle yapılacak?)

belirginleştirilmelidir.

“Neler” ve “Nasıl” sorularının yanıtları...

STBK bir bütünü nitelemektedir. Dolayısıyla komisyonlar, bu bütünün parçaları olarak düşünölmek zorundadır. Bu anlamda da, komisyonları kendi başlarına, bağımsız ve ilişkisiz birimler olarak düşünmemek gerekir. Bunun vurgulanmasının nedeni, en başta programların oluşturulmasında ve ürünlerin olgunlaştırılmasında eşgüdüm zorunluluğudur.

Her komisyon kendi hedeflerini koyacaktır. Ama tüm komisyonlar bu hedeflerini birlikte değerlendirerek, sektörel önceliklere göre kendi önceliklerini gözden geçirmek zorundadırlar. Ayrıca da, sektörün öncelikleri açısından, hangi hedefler için hangi komisyonların birlikte çalışacakları da bu eşgüdüm içinde belirlenmek zorundadır.

Bu hedeflere varmak hangi yöntemlerle, araçlarla sağlanabilir?

- ➔ Bir kez komisyonların işleyişinin sorun odaklı olması amaçlanmalıdır.
- ➔ Sorun odaklılık, çözüm hedefli işleyiş, komisyonların çalışma grupları temelli bir işleyiş benimsenmesi anlamına gelmektedir.
- ➔ Bu durumda komisyonların fazla üyeli olmasına gerek yoktur. En çok 5 kişiden oluşan bir komisyon yapılanması yeterli olacaktır.
- ➔ Böyle bir yapılanmada komisyon, hedeflere göre çalışma gruplarını kuran, bu grupların çalışmalarını organize eden, sonuçlarını değerlendiren bir işlevi yerine getirecektir.

Bu işleyiş içinde, HKMO birimlerinin bu komisyonlara ve çalışma gruplarına vereceği destek, kullandıracağı araçlar ve olanaklar da netleştirilmelidir.

Komisyon Ürünlerinin Kesinleştirilmesi ve Değerlendirilmesi

Komisyonların ürünlerine son biçimi nasıl verilecektir? Bu konuda şu seçenekler üzerinde düşünülebilir:

- ➔ Komisyon raporunu verince görevini tamamlamış olur
- ➔ Komisyon raporunu Oda Yönetimine verir. Gelen isteklere göre raporu yeniden gözden geçirir. Düzeltilmiş olan Rapor, Oda Yönetim Kurulu kararıyla kesinleştirilir.
- ➔ Rapor Oda yönetimine verilir. Yönetim, raporu Oda Genel Kuruluna götürerek kesinleştirir.
- ➔ Rapor verilir. STBK Başkanları ve Sektörün Akil İnsanlarından oluşan geniş tabanlı bir kurulda tartışılarak kesinleştirilir.
- ➔ ...

Bu sürecin önemli olduğunu düşünmekteyiz. Raporların, ürünlerin olgunlaştırılması sürecinin katılımcı bir süreç olarak tasarlanması yerinde olacaktır.

Çalışmaların sektöre açılması nasıl sağlanacaktır? Komisyon çalışmalarından sektörel politikalar konusunda nasıl yararlanılacaktır? Bu ürünlerin sektöre ve kamuoyuna aktarılış yolları da tartışılması gereken önemli konulardan birisidir.

Bazı raporlar güncel raporlardır ve oluşturuldukları zaman amaca ulaşılmış olur. Ancak bazı raporlar ise, sürekliliği olan raporlardır. Güncel tutulmaları ya da belli aralıklarla güncellenmeleri gerekir. Bu süreçlerinde tanımlanmasında yarar vardır.

Komisyonların Bütçesi

Önce Komisyonların tek tek, sonra STBK'ların bir bütün olarak bütçelerinin yapılması, hedeflerin gerçekleştirilmesi açısından önem taşımaktadır.

Bütçe oluşturma ve uygulama süreçlerinin de, **Genel Eşgüdümçü-Genel Sayman** ilişkisi içinde organize edilmesi gerekir.

Hangi işin, hangi sürede, kaçta yapılacağı tanımlanmalıdır. Bu komisyonların nakit akışlarını oluşturmalarıyla ilintili bir konudur. Bu nedenle Genel Eşgüdümçü'nün **nakit akış tablolarını oluşturma**, toplam bütçenin komisyonlar arasındaki **likit akışını sağlama** görevleri de olacaktır.

Komisyonların Çalışmalarının İzlenmesi

Komisyonlar, ağırlıklı olarak başkanlarına bağlı bir işleyiş ortaya koymaktadırlar. Çalışmayan komisyonlar vardır ve bunlarla ilgili bir şey de yapılmamaktadır.

Aslında izleme işinin Genel Eşgüdümçü tarafından yapılması gerekir.

Komisyonlar, çalışma izlencelerini ve bütçelerini Oda Genel Merkezine vermektedirler. Diyelim ki kabul edilmektedir. Sonra?

Komisyon çalışmalarının takvimlendirilmesi, üretimin bir plana bağlanması ve böylece çalışan-üreten komisyon yapılarının kurulması zorunludur.

Yaptırımlar

- ➔ Genel Eşgüdümçü'nün gereken performansı gösterememesi ve Oda Yönetimi ile uyumlu çalışamaması
- ➔ Komisyon Başkanlarının ve üyelerinin konulan hedeflere ulaşılmasını sağlayamaması
- ➔ Komisyonları oluşturamamaları
- ➔ Belirlenen takvimlerin gerçekleştirilememesi
- ➔ Komisyon üyelerinin çalışma disiplinine uymaması

gibi durumlarda uygulanacak yaptırımların da tanımlanması gerekir. Görevden alma ve görevin düşmesi konularının düzenlenmeye gereksinmesi vardır.

Çevre koşullarından soyutlanarak yapılan bu değerlendirmeleri, Komisyonların içinde yer aldıkları koşullarla da ilişkilendirmek gerekir: Yani Odanın yeniden yapılanması düşünülmüyorsa, tek başına komisyonları yapılandırmak nereye kadar etkili olabilir? Bu nedenle yeniden yapılandırma ilişkisini, kendi bütünü ve ilişkileri içinde ele almak gerekir.

Sonuç

Yapılacak tartışmaların "TMMOB HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI TEKNİK-BİLİMSEL KOMİSYONLAR YÖNETMELİĞİ"nin değiştirilmesi amacına yöneltilmesi gerekir.

Ayrıca önemli bazı konuların ayrıntılarını düzenleyecek "Uygulama Yönergeleri"nin altyapısını da oluşturması amaçlanmalıdır.

Yeniden yapılandırma çabalarının, Oda bünyesindeki eğitim çalışmalarıyla ilişkisinin de doğru kurulması, dolayısıyla Eğitim Sekreteri ile ilişkilendirilmesi de doğru olacaktır.

Teşekkürler...